

Motion till riksdagen 2024/25:3311

av Rickard Nordin m.fl. (C)

med anledning av prop. 2024/25:72 Forskning och innovation på energiområdet för försörjningstrygghet, konkurrenskraft och klimatomställning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnadseffektivitet bör anges som riktvärde för energisystemet som helhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla fossilfria energislag bör tilldelas forskningsanslag på lika grund och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att forskningsanslagen på elområdet ska beakta behovet av en skyndsam klimatomställning och därmed gynna tekniker som snabbt kan möta ett ökat elbehov på kort sikt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga svenska klimatmål bör läggas till i det övergripande målet som regeringen föreslår och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att policyutveckling på energiområdet bör ingå i det övergripande målet och ges forskningsanslag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbare utfasning av fossila drivmedel, energieffektivisering, energilagring, flexibilitet och bioenergi bör omfattas av de områden som bör få ett ökat fokus under perioden 2025–2028 och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioriterade värdekedjor för elektrifieringen bör vara fossilfri kraft, batterier och vätgas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det händer massor på energiforskningsområdet globalt, när det kommer till grundforskning såväl som nya innovationer som kan förpassa den fossila energin till historien och som snabbt kan pressa priset på hållbara alternativ. Sverige kan och ska vara en given del av denna innovationsvåg. Vi välkomnar att regeringen betonar att energiforskningen också ska bidra till att stärka svensk konkurrenskraft. Detta är positivt, men Centerpartiet vill i konkurrenskraftsperspektivet lägga in kostnadseffektivitet som riktvärde inte bara för omställningen utan för hela energisystemet, eftersom sambandet mellan låga elpriser och konkurrenskraft är nära sammanlänkat.

Den övergripande inriktningen på regeringens energiforskningsproposition visar på en stark politisering och tendenser till detaljstyrning av energiforskningen, en riktning som oroar Centerpartiet. Detta är särskilt olyckligt då forskning tar tid att både genomföra och på en systemisk nivå bygga upp kritisk massa kring. Vi oroar oss särskilt för forskningsområden som inte ryms inom regeringens nya politiska inriktning. Ryckigheten i energiforskningen riskerar att slå undan benen för viktig pågående forskning, och resultatmålen indikerar att regeringen med sin energiforskningsproposition inte är intresserad av energiforskning egentligen utan agerar från en tydlig politisk agenda.

För att uppnå kostnadseffektivitet är det också viktigt att alla fossilfria kraftslag tilldelas forskningsmedel på lika grunder. Regeringens återkommande utpekande av kärnkraft som självändamål, i synnerhet i avsnitt 7.3, är i sammanhanget bekymmersamt, eftersom det riskerar att diskriminera andra kraftslag som på ett likvärdigt sätt kan bidra med de tjänster och nyttor som systemet kräver. Centerpartiet söker en mer teknikneutral ansats i skrivningar som tydliggör att fördelningen av medel ska ske oberoende av enskilda teknikval med systemets funktion som överordnat syfte. Det är också mot bakgrund av detta som vi motsätter oss avsnitt 7.3.

Vidare hade Centerpartiet önskat en närmare koppling mellan energiforskningens inriktning och efterlevnaden av klimatmålen. Sett till omställningen finns det en tidsram för när flera stora svenska industriprojekt väntas stå klara, med en ökad efterfrågan som följd. Detta tidsperspektiv riskerar att få direkta konsekvenser för den svenska omställningen och efterlevnaden av de klimatpolitiska målen. Under avsnitt 6.1 anser vi att samtliga svenska miljömål ska vara styrande, inte bara klimatmålen.

Till detta bör ett nytt mål om snabbare utfasning av fossila bränslen inkluderas. Sveriges elsystem är nästan fossilfritt, men utsläppen från fossila bränslen ökar i Sverige. Forskning och innovation bör särskilt riktas mot detta mål. Propositionen har en tydlig slagsida på forskning och innovationer på elområdet, trots att viktig forskning i Sverige sker på hållbara drivmedel.

Vidare finns det en otydlighet i vad som avses med elsystemsperspektivet som regeringen borde förtydliga i sin proposition för att förenkla myndighetens bedömning av målefterlevnad på denna punkt. Även balansen mellan anslag till grundforskning och innovationer kontra till tekniker närmare marknadstillträde är otydlig och bör tydliggöras.

Det är viktigt att energiforskningen syftar till att utveckla nya tekniker som kan bli viktiga lösningar för morgondagens utmaningar. Ett stort problem som skapat ryckighet i svensk energipolitik de senaste åren är policyformulering och policyutveckling. Centerpartiet hade önskat att en del av energiforskningen skulle tilldelas policyutveckling inom ramen för de övergripande målen med energiforskningen som också beaktar samhällsekonomisk kostnadseffektivitet.

Under avsnitt 7.2 som anger fokusområden för energiforskningen saknar Centerpartiet viktiga delar som kompletterar behoven för svenskt energisystem; det rör forskning mot tekniker som kan påskynda utfasningen av fossila drivmedel, vilket är centralt för de svenska klimatmålen, och även viktiga komplement såsom energi-effektivisering, energilagring och flexibilitet bör ingå, liksom forskning på bioenergin som kan minska utsläppen inom exempelvis transportsektorn och stärka svensk motståndskraft.

Rickard Nordin (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C)

Stina Larsson (C)

Anders Karlsson (C)

Anders Ådahl (C)

Helena Lindahl (C)